

که بر پیشینیان از شما نوشته شده، تا پرهیزگار شوید.^۶

حضرت فاطمه (سلام الله علیها) می فرماید: «خداوند روزه را برای استواری اخلاص، واجب فرمود». امام علی (علیه السلام) می فرماید: «روزه روده را باریک می کند گوشت را می ریزد و از گرمای سوزان دوزخ دور می گرداند». پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) می فرماید: «روزه سپری در برابر آتش است».

همچنین می فرماید: «روزه بگیرد تا سالم بماند». باز می فرماید: «معدده خانه تمام دردها و امساک [روزه] بالاترین داروهاست».^۸

امروزه در علم پزشکی و از نظر بهداشت و تندرستی نیز در جای خود ثابت شده که روزه داری تأثیرهای فراوانی بر آرامش روح و روان و سلامتی جسم و بدن دارد، دفع چربی های مزاحم، تنظیم فشار، قند خون، و... نمونه آن است.^۹

۴- وجود شب قدر در این ماه

شب قدر از شب هایی که برتر از هزار ماه است و فرشتگان در این شب به اذن خدا فرود می آیند و جمیع مقدرات بندگان را در طول سال تعیین می کنند و وجود این شب در این ماه مبارک نعمت و موهبتی الهی بر امت پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) است و مقدرات یک سال انسان ها (حیات، مرگ، رزق و...) براساس لیاقت ها و زمینه هایی که خود آنها به وجود آورده اند تعیین می شود و انسان در چنین شبی با تفکر و تدبیر می تواند به خود آید و اعمال یک سال خود را ارزیابی کند و با فراهم آوردن زمینه مناسب بهترین سرنوشت را برای خود رقم زند.^{۱۰}

حضرت امام صادق (علیه السلام) می فرماید: «تقدیر مقدرات در شب نوزدهم و تحکیم آن در شب بیست و یکم و امضاء آن در شب بیست و سوم است».^{۱۱}

^۶ - بقره، آیه ۱۸۵.

^۷ - مجله پاسدار اسلام آبان ۱۳۸۳، شماره ۲۷۵.

^۸ - میزان الحکمة، ج ۷، صص ۲۲۰۹-۲۲۰۷.

^۹ - تفسیر نمونه، ج ۱، ص ۶۳۱.

^{۱۰} - تفسیر المیزان، ج ۱۸، ص ۱۳۲.

^{۱۱} - وسائل الشیعه، همان، ج ۱۰، ص ۲۵۴.

ذکر شده و به برخی از آن ها اشاره شد، از آن کسانی است که حقیقت آن را درک کنند و به محتوای آن عمل و در گفتار و کردار به کار گیرند و به آن ها جامه عمل بپوشانند. چنان در روایات اسلامی برای روزه داری آدابی ذکر شده و کسانی که صرفاً تلاوت قرآن می کنند، ولی به آیات و احکام آن عمل نمی کنند و یا آن که از روزه داری تنها رنج گرسنگی و تشنگی را می کشند و بوسیله گناه، تأثیر روزه را از بین می برند و ماه مبارک رمضان و فضای معنوی آن تأثیری بر اشخاصی بر جای نمی گذارد، مورد نکوهش قرار گرفته اند.

۵- بهار قرآن

نظر به این که قرآن کریم در ماه مبارک رمضان نازل شده و تلاوت آیات آن در این ماه فضیلت بسیاری دارد، در روایات اسلامی، از ماه رمضان به عنوان بهار قرآن یاد شده است؛ چنان که حضرت امام باقر (علیه السلام) می فرماید: «هر چیزی بهاری دارد و بهار قرآن ماه رمضان است».^{۱۲}

۶- ماه مواسات

ماه مبارک رمضان، ماه دستگیری از مستمندان، فقیران و درماندگان است. اتفاق در راه خداوند در تمام ایام سال دارای پاداش و صواب است، اما در ماه مبارک رمضان دارای فضیلت بیشتری است، رسول گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله) نیز در خطبه شعبانیه فرمودند: «بر تهیدستان و مستمندان جامعه خویش اتفاق کنید». پیامبر گرامی همچنین یکی از نام های ماه مبارک رمضان را «شهر المواساه» یعنی ماه همدردی نامیدند و مردم را به حمایت و دستگیری از فقیران و مستمندان فرا خواندند.

به همین دلیل رهبر انقلاب اسلامی در سخنانی با اشاره به مشکلات و سخت شدن شرایط زندگی برای برخی افراد جامعه به علت تبعات ناشی از کرونا تاکید کردند: خوب است که در ماه مبارک رمضان یک رزمایش گسترده برای مواسات، همدلی و کمک مؤمنانه به نیازمندان و فقرا در جامعه شکل بگیرد و برای اثبات ارادتمان به امام زمان (عج) صحنه ها و جلوه هایی از جامعه مهدوی را که جامعه ای همراه با قسط، عدل، عزت، علم، برادری و همیاری است،

^{۱۲} - وسائل الشیعه، ج ۶، ص ۲۰۲.

به وجود آوریم.

بنابراین در لیبیک به سخنانان بزرگان دین می توانیم در این ماه در کنار خودسازی و تقویت ارتباط معنوی با خدای متعال، به یاری و همدلی با فقرا و مستمندان و تلاش در جهت رفع نیازهای حداقلی آن ها بپردازیم.

شهر المواسات

معاونت فرهنگی

مدرسه علمیه الزهرا (س) شوش دانیال (ع)

اردیبهشت ۱۳۹۹

حقیقت و باطن ماه مبارک رمضان

هر آنچه که در عالم هستی وجود دارد، حقیقت و باطنی دارد؛ زیرا دنیا تنزل یافته‌ی عوالم بالا است، هرچه در عالم دنیا است نمونه‌ای است از آنچه در عالم معنا است. احکام و قوانین الهی هم که در دنیا به صورت دین و دستورات عبادی ظهور کردند، اسرار و باطنی دارند. اشیا، زمان‌ها و مکان‌ها نیز دارای حقیقت و باطن می‌باشند. یکی از آن زمان‌ها، ماه مبارک رمضان است. در فرهنگ اسلامی ماه رمضان یکی از مهم‌ترین و محترم‌ترین ماه‌های سال است؛ ماهی که نزد مسلمانان به ماه عبادت و طهارت معروف بوده و آن را -به تعبیر پیامبر (صلی الله علیه و آله) ماه خدا می‌نامند.

امام سجاد (علیه السلام) در صحیفه سجادیه در استقبال از ماه مبارک رمضان با بیانی شیوا و رسا از ماه رمضان سخن گفته و حقیقت آن را روشن ساخته است. ما در این مقال تنها گوشه‌ای از آن را بیان می‌کنیم. امام در این دعا، ابتدا خداوند متعال را جهت هدایت شدن به دین الهی و بهره‌مندی از نعمت بندگی و عبادت، شکرگذاری می‌کند.

سپس می‌فرماید: «سپاس خدای را که از جمله آن راه‌های هدایت، ماه خود، ماه رمضان را قرار داد: ماه روزه، ماه اسلام، ماه طهارت، ماه آزمایش، ماه قیام، ماهی که قرآن را در آن نازل کرد، برای هدایت مردم، و بودن نشانه‌هایی روشن از هدایت و مشخص شدن حق از باطل، و بدین جهت برتری آن ماه را بر سایر ماه‌ها بر پایه احترامات فراوان، و فضیلت‌های آشکار روشن نمود.» توصیف ماه رمضان با عباراتی؛ نظیر ماه اسلام، ماه نزول قرآن، حاکی از آن است که در نظر امام سجاد (علیه السلام) و در مکتب اهل بیت (علیهم السلام) و ماه مبارک رمضان، عرصه برای تجلی حقیقت اسلام؛ یعنی تسلیم محض در برابر خداوند متعال است. این عرصه، مجالی است تا بندگان خدا به امر و رضای او، حتی از نیازهای طبیعی و حلال خود چشم‌پوشی کنند و سر تسلیم بر بندگی شکوه مند خالق بی‌همتای خویش فرود آورند. این تمرین یک ماهه در کف^۱

نفس و خودداری از درخواست نفسانی، تمرینی مفید و نیکو است برای تقویت اراده و خویشتن‌داری در باقی سال؛ چون انسانی که یک ماه به دستور الهی در مقابل خواست حلال نفس خویش مقاومت کرده و فقط به خاطر رضای خداوند از نیازهای طبیعی خود مانند خوردن و آشامیدن اجتناب نموده است، این قدرت را خواهد داشت تا در یازده ماه دیگر سال در مقابل وسوس شیطانی و درخواست‌های نفسانی نفس اماره خویش مقاومت نموده و اهل تقوا و رستگاری شود.

ماه مبارک رمضان، ماه طهارت است. ماهی که بنده وجود خود را از تمایلات مادی و حیوانی زدوده و با روزه ضمن تطهیر جسم، به تطهیر جان نیز می‌پردازد تا روحش در عالم پاکی و رشد و تعالی، از انوار هدایت بخش خدای متعال بهره‌مند شود.

پس می‌توان گفت حقیقت ماه رمضان عبارت است از: آزادی از خود؛ آزادی از خود حیوانی، و تولد خود الهی. ماه مبارک رمضان، ماه تخلق به اخلاق الهی است و حقیقت و باطن آن عبارت است از: رسیدن به لقای خداوند. در حدیثی آمده است که خداوند سبحان فرمود: «الصَّوْمُ لِي وَ أَنَا أَجْزَى بِهِ»؛ روزه مال من است و من خود به آن جزا می‌دهم. بعضی کلمه «اجزی» در این روایت را به صیغه مجهول «أَجْزَى» خوانده‌اند؛ یعنی روزه برای من است و من پاداش آن هستم. حیف است که انسان به خودش و به غیر خدا و به هر آنچه که متغیر است، دل ببندد؛ زیرا هرچه غیر خدا است، در معرض زوال و تغییر است و نمی‌تواند جزای انسان باشد؛ جزای روزه دار، لقای حق است.

فضائل ماه رمضان

۱- برترین ماه سال

ماه مبارک رمضان به جهت نزول قرآن کریم در آن و ویژگی‌های منحصری که دارد در میان ماه‌های سال قمری برترین است؛ قرآن کریم می‌فرماید: «ماه رمضان ماهی است که قرآن برای هدایت انسان‌ها در آن نازل شده است.^۲ پیامبر گرامی (صلی الله علیه و آله) درباره ماه رمضان می‌فرماید: «ای مردم! ماه خدا

^۱ <http://news.haj.ir/news/ID/9151>

^۲ - بقره، آیه ۱۸۵.

با برکت و رحمت و مغفرت به شما روی آورد، ماهی که نزد خدا از همه ماه‌ها برتر و روزهایش بر همه روزها و شب‌هایش بر همه شب‌ها و ساعاتش بر همه ساعات برتر است، ماهی است که شما در آن به میهمانی خدا دعوت شده و مورد لطف او قرار گرفته‌اید، نفس‌های شما در آن تسبیح و خوابتان در آن عبادت، عملتان در آن مقبول و دعایتان در آن مستجاب است... بهترین ساعاتی است که خداوند به بندگان‌ش نظر رحمت می‌کند.»^۳

۲- نزول کتب آسمانی در این ماه

تمام کتب بزرگ آسمانی مانند: قرآن کریم، تورات، انجیل، زبور، صحف در این ماه نازل شده است. حضرت امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: «کل قرآن کریم در ماه رمضان به بیت المعمور نازل شد، سپس در مدت بیست سال بر پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) و صحف ابراهیم در شب اول ماه رمضان و تورات در روز ششم ماه رمضان، انجیل در روز سیزدهم ماه رمضان و زبور در روز هیجدهم ماه رمضان نازل شد»^۴

۳- توفیق روزه

در ماه رمضان خداوند متعال توفیق روزه داری را به بندگان‌ش داده است؛ «پس هر که ماه [رمضان] را درک کرد، باید روزه بگیرد.»^۵

آثار و فواید روزه

انسان افزون بر جنبه مادی و جسمی، دارای بُعد معنوی و روحی هم هست و هر کدام در رسیدن به کمال مطلوب خود، برنامه‌های ویژه را نیاز دارند، یکی از برنامه‌ها برای تقویت و رشد بُعد معنوی، تقوا و پرهیزگاری است؛ یعنی اگر انسان بخواهد خودش را از جنبه معنوی رشد و پرورش دهد و به طهارت و کمال مطلوب برسد، باید هوای نفس خود را مهار کند و موانع رشد را یکی پس از دیگری بر دارد و خود را سرگرم لذت‌ها و شهوات جسمی نکند. یکی از اعمالی که در این راستا مؤثر و مفید است روزه داری است، قرآن کریم می‌فرماید: «... ای افرادی که ایمان آورده‌اید! روزه بر شما نوشته شد، همان گونه

^۳ - وسائل الشیعه، همان، ج ۱۰، ص ۳۱۳.

^۴ - الکافی، همان، ج ۲، ص ۶۲۸.

^۵ - بقره، آیه ۱۸۵.